

Speck Gyula:¹ Az európai stratégiai autonómia próbája – Az új generációs francia-német-(spanyol) fegyverzeti programok aktuális helyzete és kilátásai²

Vezetői összefoglaló

- Az új generációs francia-német-spanyol jövő légi harci rendszer (FCAS) program előrehaladása 2022 első felében megakadt a Dassault és az Airbus érdekellentétei miatt, ez egyben a francia-német szárazföldi harci rendszer (MGCS) program megvalósulását is kérdésessé teszi.
- Az új generációs légi és szárazföldi harci rendszereknek a tervek szerint 2040-re, illetve 2035-re kellene hadrendbe állnia, azonban a hadiipari vezetők jelezték, hogy a munkamegosztással és a technológia transzferrel kapcsolatos viták miatt akár 10 éves késés és a költségek jelentős emelkedése várható.
- A fegyverzeti programok megvalósítását motiválják bizonyos rendszerszintű stratégiai tényezők, köztük a nemzetközi biztonsági helyzet változásából fakadó közös fenyegetettségpercepció és az európai védelmi ipari és katonai önállóságra való törekvés.
- A politikai támogatottság ellenére a fegyverzeti együttműködések alapvetően akadályozza Franciaország és Németország eltérő stratégiai kultúrája, valamint a francia és német hadiipari szereplők eltérő szempontjai.
- Az új generációs fegyverzeti programok jelentős előrelépést jelentenének nem csak a francia-német együttműködés megszilárdításában, hanem az európai stratégiai autonómia elérésében, tekintve, hogy a „rendszerek rendszere” koncepció lehetővé teszi többi európai ország csatlakozását, valamint az Európai Unió védelmi kezdeményezéseinek integrálását.
- A fegyverzeti programok kudarc esetén állandósulna az Egyesült Államoktól való katonai-technológiai függőség, amely egyben a francia-német együttműködés és az európai stratégiai autonómia hitelességét is megkérdőjelezné.

A francia-német miniszteri tanács 2017 júliusában döntött a jövő légi harci rendszer (Future Combat Air System, röviden FCAS) és a szárazföldi harci rendszer (Main Ground Combat System, röviden MGCS) elindításáról, melyet a felek a 2018 júniusi mesebergi³ és a 2019 októberi toulouse-i határozatban is megerősítettek.⁴ Amennyiben ezen programok sikerrel járnak, az egyrészt rendkívüli katonai, technológiai és politikai sikert jelentene a részes országok számára, másrészt kézzel fogható előrelépést jelentene az európai stratégiai autonómiában is. Figyelembe véve azonban a programok rendkívüli komplexitását, az egymástól eltérő francia és német szempontokat, valamint a jelenleg zajló hadiipari vitákat, joggal vonhatjuk kétségbe megvalósíthatóságukat. Az alábbi elemzésben az FCAS és az MGCS programok stratégiai-politikai kontextusát, aktuális helyzetét és lehetőségeit mutatjuk be.

A jövő légi harci rendszer (FCAS)

A legnagyobb katonai, hadiipari és politikai jelentőséggel a jövő légi harci rendszer bír. Az FCAS valójában több, mint egy új generációs vadászgép, ahogy a neve is utal rá, fegyverrendszerek rendszeréből áll (*system of systems*). Az FCAS története egészen 2001-ig nyúlik vissza, amikor már tervek készültek egy új generációs európai légi harci rendszerről. 2014-ben Franciaország és az Egyesült Királyság a Lancaster House szerződés keretében döntött egy harci drón program elindításáról, azonban a felek túl drágának ítélték meg, ráadásul a Brexit miatt a politikai kontextus is megváltozott. Lévén, hogy közben Franciaország a Németországgal való kooperációt választotta, 2018 júliusában Nagy-Britannia bejelentette saját vadászgép programját, a Tempestet,

¹ Speck Gyula (speck.gyula@uni-nke.hu) a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának doktorandusz hallgatója.

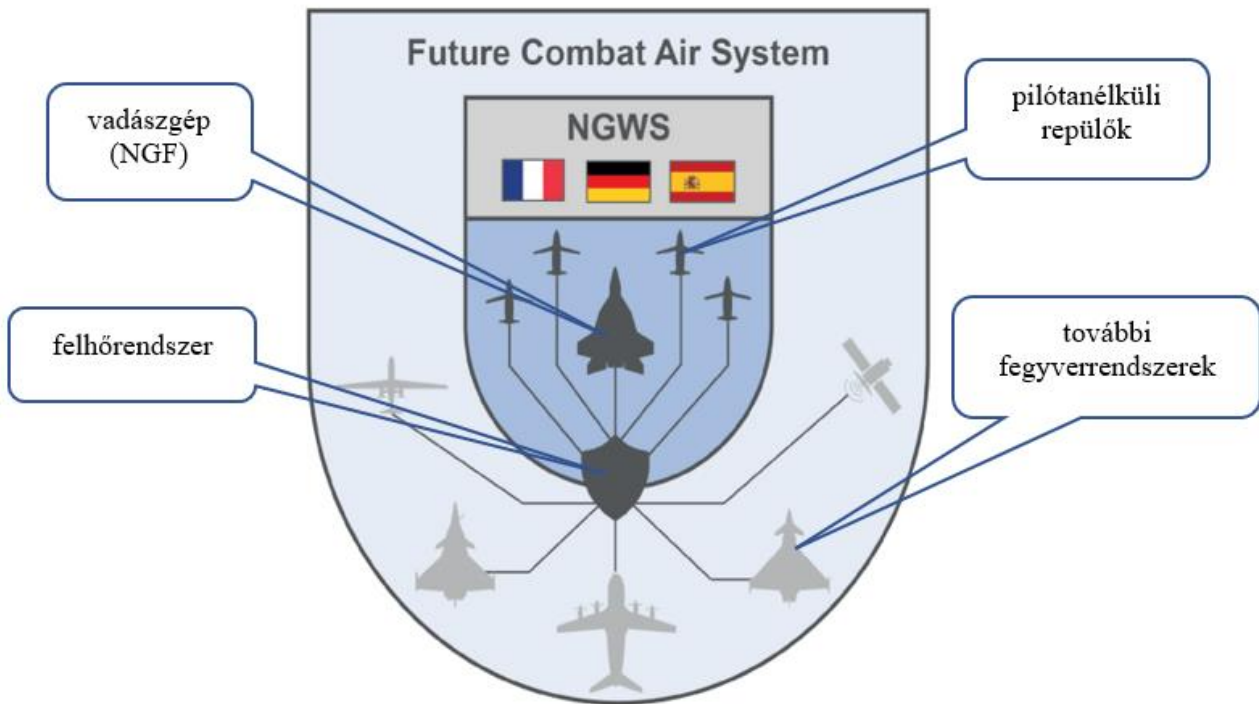
² Az elemzés az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3-II-NKE-110 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

³ Meseberg Declaration – Renewing Europe’s Promises of Security and Prosperity. [online], 2018. 07. 19. Forrás: elysee.fr [2022. 04. 19.]

⁴ French-German Declaration of Toulouse (16 October 2019). [online], Forrás: diplomatie.gouv.fr [2022. 04. 19.]

amelyhez Olaszország, majd Svédország csatlakozott. A Tempest ezáltal az FCAS riválisa lett.⁵

Az FCAS központi magját az úgynevezett következő generációs fegyverrendszer adja (Next Generation Weapon System, röviden NGWS), melynek alapja egy hatodik generációs vadászgép (Next Generation Fighter Jet, röviden NGF). Az NGF egy adatcserére alkalmas felhőrendszerrel (Air Combat Cloud) összeköttetésben áll fejlesztés alatt álló, autonóm pilótánélküli repülőeszközökkel (Remote Carrier, mint például az Eurodrone), akár kisebb méretű drónokból álló rajokkal is. E fegyverrendszer a felhőn keresztül továbbá összeköthető lenne már hadrendben álló fegyverrendszerekkel, például Tiger helikopterekkel, Eurofighter vadászgépekkel, A400M szállítógépekkel vagy hadihajókkal.⁶ Az FCAS felépítését az 1. ábra szemlélteti:

1. ábra: Az FCAS program⁷

Az NGF-nek 2040-től kell a jelenleg hadrendben álló francia Rafale, illetve a német és spanyol Eurofighter negyedik generációs vadászgépeket leváltania. E vadászgép többfunkciós, így képesnek kell lennie magas intenzitású konfliktusokban valamennyi légi művelet ellátására, beleértve a felderítést, megfigyelést, a légi harcot, illetve a felszíni erők elleni műveleteket is, továbbá bevethetőnek kell lennie fejlett A2/AD képességekkel rendelkező ellenféllel szemben is.⁸ Bár a részes felek egyetértenek az FCAS alapvető műveleti koncepciójáról⁹, azonban különböző prioritásokra helyezi a hangsúlyt. A francia teljes spektrumú haderő koncepció értelmében az NGF-nek képesnek kell lennie a nukleáris elrettentésre. Spanyol és francia részről elvárás továbbá, hogy repülőgép-hordozóról történő működtetésre is alkalmas legyen.¹⁰ A német katonai repülési stratégia ezzel szemben leginkább azt tartja fontosnak, hogy felhőrendszere révén a légi erő képes legyen a többnemzeti együttműködésre.¹¹

⁵ Ronan LE GLEUT - Hélène CONWAY-MOURET: [Information Report drawn up on behalf of the Foreign Affairs, Defence and Armed Forces Committee \(1\) on the Future Combat Air System \(FCAS\)](#). [online], 2020. 07. 15. Forrás: [senat.fr](#) [2022. 04. 20.] 26-27.

⁶ Dominic VOGEL: [Future Combat Air System: Too Big to Fail](#). [online], SWP-Aktuell, NR. 98. Dezember 2020. Forrás: [swp-berlin-orig](#) [2022. 04. 20.] 1-2.; LE GLEUT - CONWAY-MOURET: i. m. 26-27.

⁷ Az ábra az alábbi forrás alapján készült: [Das Future Combat Air System. Übersicht. Bundesverband der Deutschen Luft- und Raumfahrtindustrie, 2021](#). [online], Forrás: [bdli.de](#) [2022. 04. 20.] 3.

⁸ Amos DOSSI - Niklas MASUHR: [European Fighter Programs: A Preliminary Assessment](#). [online], CSS Analyses in Security Policy, No. 291, October 2021. Forrás: [css.ethz.ch](#) [2022. 04. 20.] 2.

⁹ Pierre Tran: [French, German and Spanish Air Chiefs Received FCAS Industry Briefings](#). [online], 2021. 06. 21. Forrás: [sldinfo.com](#) [2022. 04. 20.]

¹⁰ LE GLEUT - CONWAY-MOURET: i. m. 10-11.

¹¹ [Militärische Luftfahrtstrategie 2016](#). [online], Forrás: [bmvg.de](#) [2022. 06. 10.] 18., 26.

Az FCAS program összesen hét pillérrel rendelkezik, amelyeket a kellő technológiai tudással és tapasztalattal rendelkező vállalatok hajtanak végre. Minden egyes pillérnek egy-egy vezetőnemzete van (lásd az 1. táblázatot¹²). Kiemelt szerepet kapnak a francia Dassault és a Safran vállalatok, amelyek a program legfontosabb elemeinek, a vadászgép és a hajtómű fejlesztését vezetik. Franciaország vezetőszerepét szintén kiemeli, hogy a három részes ország nevében a Direction générale de l'armement (röviden DGA), vagyis a francia állami beszerzési ügynökség szerződik a vállalatokkal.¹³ Az FCAS program struktúrája lehetővé teszi, hogy a vállalatok demonstrálhassák képességeiket, így a Dassault és a Safran a vadászgép, az Airbus a drónok és felhőrendszer, az Indra pedig az álcázó technológia és a szenzorok terén.

Pillérek	Vadászgép	Hajtómű	Drónok	Felhőrendszer	Szimuláció	Szenzorok	Álcázás
Vezető fejlesztő	Dassault Aviation (FR)	Safran Aircraft Engines (FR)	Airbus (DE)	Airbus (DE)	Társvállalkozásban	Indra Sistemas (ES)	Airbus (ES)
Részes partnerek	Airbus (DE)	MTU Aero Engines (DE)	MBDA (DE)	Thales Group (FR)	Airbus (DE)	FCMS (DE)	Airbus (DE)
	Airbus (ES)	ITP Aero (ES)	MBDA (FR) Satnus (ES)	Indra Sistemas (ES)	Dassault Aviation (FR) Indra Sistemas (ES)	Thales Group (FR)	Dassault Aviation (FR)

1. táblázat: Az FCAS ipari pillérei és részes vállalatai. A kék a francia, a piros a német, a sárga a spanyol vállalatokat jelöli. Szerkesztette a szerző.

A program stratégiai jelentősége leginkább a finanszírozásban mutatkozik meg, lévén, hogy az európai országok önmagukban alig tudnák finanszírozni.¹⁴ Teljes költségére csak becslések állnak rendelkezésre: a francia szenátus 2020-as jelentése szerint összesen 50-80 milliárd euró,¹⁵ más becslések szerint viszont több, mint 100 milliárd euró is lehet. 2021 augusztusában a részes nemzetek védelmi miniszterei 2027-ig bezárólag 8,6 milliárd eurós költségvetésről állapodtak meg, amely egyenlő mértékben oszlik el a felek között. Ebből a jelenleg zajló 1B fázisra (a repülőgép szerkezeti meghatározására és a technológia- demonstrátorok) 3,6 milliárd eurót költenek, a maradék 5 milliárd eurót pedig a 2024-2027 közötti 2. fázisra, amely már a vadászgép repülőképes demonstrátorának létrehozását fogja eredményezni. A 3. fázisra vonatkozó költségek egyelőre nem nyilvánosak.¹⁶

¹² A táblázat az alábbi forrás alapján készült: VOGEL: i. m. 3.

¹³ LE GLEUT - CONWAY-MOURET: i. m. 26.

¹⁴ Különösen annak fényében, hogy a részes államok gazdasági helyzete bizonytalan. A francia államadósság 20 éves rekordmagassággal a bruttó hazai termék 112 százalékát teszi ki. A spanyol államadósság a bruttó hazai termék 121 százaléká, ezzel szintén az egyik legmagasabb az Európai Unióban, ráadásul védelmi költségvetése a GDP mindössze 1,3 százalékát teszi ki. Az orosz-ukrán háború hatására továbbá a német gazdasági növekedés is lelassult. [Third quarter of 2021. Government debt down to 97.7% of GDP in euro area.](#) [online], 2022. 01. 21. Forrás: ec.europa.eu [2022. 04. 20.]; [Defence Expenditure of NATO Countries \(2014-2021\).](#) [online], 2022. 03. 21. Forrás: nato.int [2022. 04. 20.]; [ifo Economic Forecast Spring 2022: Consequences of the Russian-Ukrainian War Slow the German Economy.](#) 2022. 03. 23. Forrás: ifo.de [2022. 04. 20.]

¹⁵ LE GLEUT - CONWAY-MOURET: i. m. 20.

¹⁶ Összehasonlításképpen érdemes megjegyezni, hogy az amerikai Next Generation Air Dominance rendszer család költségvetése 300 millió dollár lenne (nem tartalmazva a kutatási, fejlesztési, tesztelési és kiértékelési költségeket). Lásd: Matthew JOUPE: [Program Dossier: Future Combat Air System.](#) [online], 2022. 01. 26. Forrás: aviationweek.com [2022. 04. 20.]; [Das Future Combat Air System. Übersicht. Bundesverband der Deutschen Luft- und Raumfahrtindustrie, 2021.](#) i. m. 5.

A szárazföldi harci rendszer (MGCS)

A szárazföldi harci rendszer 2012-ben indult, nevét 2016 óta viseli, amikor megkezdődött a koncepció kidolgozása. Struktúrája az FCAS-t követi, vagyis központi eleme egy új generációs harckocsi, amely 2035-től a jelenleg hadrendben álló német Leopard 2-es és a francia Leclerc harckocsikat váltaná le. Az új harckocsikból előreláthatólag Németország több, mint 300, Franciaország 250 darabot szerezne be.¹⁷ Az MGCS azonban nem csak egy harckocsi, hanem egy teljesen új szárazföldi platform lenne, amelyből további ember által irányított és automata harcjárművek alakíthatók ki. Ezen eszközök az FCAS mintájára, hálózati összeköttetésben állnának egyéb fegyverrendszerekkel, így felderítő drónokkal is. E fegyverrendszerek rendszere tehát egy egységes egészet alkotna.¹⁸ Az FCAS-hoz hasonlóan részben új technológiákon alapszik, ideértve a fejlett szenzorokat és az adatok feldolgozására alkalmas mesterséges intelligenciát.¹⁹

A programot a francia Nexter és a német Krauss-Maffei Wegmann (KMW) vállalat együttműködéséből 2015-ben létrejött KNDS konzern vezeti. A jelenleg közel 8300 alkalmazottal rendelkező KNDS létrejötté önmagában nagy sikernek számít, tekintve, hogy az európai védelmi ipar szárazföldi szegmensét továbbra is döntően fragmentáció jellemzi.²⁰ A projektbe egyelőre a német Rheinmetall csatlakozott be 2019-ben. A légi harci rendszerrel ellentétben, az MGCS politikai vezető nemzete Németország. A KNDS vezérigazgatója Frank Haun egyben a KMW igazgatótanácsának elnöke, a francia és német állam nevében pedig a Bundeswehr Felszerelésért, Információtechnológiáért és Szolgáltatási Támogatásért felelős Szövetségi Hivatala (Bundesamt für Ausrüstung, Informationstechnik und Nutzung der Bundeswehr, röviden BAAINBW) szerződik a gyártókkal.²¹

Az MGCS projekt a tervezett öt fázisból 2020 óta a harmadik fázis elején, vagyis a technológiai fejlesztésnél tart, melyet a demonstrátor létrehozása fog követni. A felek megállapodása értelmében a munkarész és fejlesztési költségek fele-fele arányban egyenlően oszlik meg a felek között. Az ötödik fázis kezdetéig, vagyis a tervek szerint 2024-ig a projekt teljes költsége 1,5 milliárd euró lesz.²²

Németországnak érthető módon kifejezetten érdeke, hogy minél több európai ország rendszeresítse a majdani harci rendszert, tekintve, hogy jelenleg az európai hadrendben álló harckocsik 47 százaléka a Leopard 1-es vagy 2-es valamelyik változata.²³ A német kormány jelezte, hogy a fejlesztéshez szívesen fogadná további európai országok csatlakozását.²⁴ 2022 júniusáig Lengyelország, Hollandia, Spanyolország és Olaszország mutatott hajlandóságot a csatlakozásra. Nagy-Britannia és Svédország továbbá megfigyelőként csatlakozna a programhoz.²⁵ Jelenleg Olaszország csatlakozására van a legnagyobb esély, tekintve, hogy legkésőbb 2035-re kívánja lecserélni Ariete típusú harckocsijait.²⁶ Ezenfelül a KNDS és a Leonardo között tárgyalások kezdődtek az Oto Melara leányvállalat megvételéről, illetve a Rheinmetall is

¹⁷ Executive Summary. In: [Main Battle Tanks, Europe and the Implications for Italy](#). [online] Edited by Alessandro Marrone – Ester Sabatino, 2020. Forrás: [iai.it](#) [2022. 04. 20.] 6.

¹⁸ Danny PRONK – Dick ZANDEE – Adája STOETMAN: [Identity, Industry and Interoperability. The drivers of European armaments collaboration](#). [online], Clingendael Report, January 2022. Forrás: [clingendael.org](#) [2022. 04. 22.] 31.

¹⁹ André UZULIS: [MGCS – Ein neues Kampfsystem für das Heer](#). [online], 2021. 04. 01. Forrás: [Reservistenverband.de](#) [2022. 04. 22.]

²⁰ Mitja KLECZKA – Caroline BUTS – Marc JEGERS: [Towards an 'Airbus of the Land Systems Sector'? Recent Developments and Market Concentration in the European Armoured Vehicle Industry](#). [online], Defence and Peace Economics, DOI: 10.1080/10242694.2020.1751502 [2022. 06. 09.] 5., 14.

²¹ Ezio Bonsignore: Germany. In: [Main Battle Tanks, Europe and the Implications for Italy](#). [online] Edited by Alessandro Marrone – Ester Sabatino, 2020. Forrás: [iai.it](#) [2022. 04. 20.] 65.

²² PRONK – ZANDEE – STOETMAN i. m. 32.

²³ Executive Summary i. m. 4-6.

²⁴ Alessandro MARONE: Italy. In: [Main Battle Tanks, Europe and the Implications for Italy](#). [online] Edited by Alessandro Marrone – Ester Sabatino, 2020. Forrás: [iai.it](#) [2022. 04. 20.] 85.

²⁵ Andreas ARIVELLA – Gabrielle MORAN: [Italy: Getting Europe's Main Battle Tank Back on Track](#). [online], 2022. 02. 04. Forrás: [cepa.org](#) [2022. 06. 09.]; J. Kaspar OESTERGAARD: [Main Ground Combat System \(MGCS\) – Status and Path Forward](#). [online], Forrás: [dsmforecastinternational.wordpress.com](#) [2022. 04. 22.]; [The French Chief of Defence on France's Partnership with Sweden](#). [online], 2021. 10. 15. Forrás: [folkochforsvar.se](#) [2022. 04. 22.]

²⁶ Andreas ARIVELLA – Gabrielle MORAN: [Italy: Getting Europe's Main Battle Tank Back on Track](#). [online], 2022. 02. 04. Forrás: [cepa.org](#) [2022. 06. 09.]

ajánlatot tett a leányvállalat megvételére, e kérdésekről azonban az olasz kormány döntésére van szükség.²⁷ Lengyelország csatlakozására mutatkozik ellenben a legkevesebb esély. A lengyel vezetés határozottan javasolta, hogy az MGCS lépjen ki a bilaterális keretéből és az EU indítson egy PESCO projektet új harckocsi kifejlesztéséhez az Európai Védelmi Alap finanszírozásával. Mivel ez egyelőre nem történt meg, könnyen lehet, hogy Lengyelország más partnerek felé néz. Részvételét az is kétségessé teszi, hogy első európai országgént amerikai Abrams harckocsik beszerzéséről döntött.²⁸

Az FCAS és az MGCS programok stratégiai mozgatótényezői

A francia-német-(spanyol) új generációs harci rendszerek fenntartását motiválják bizonyos rendszerszintű politikai, technológiai és katonai tényezők. A 2010-es évek második felére Európa biztonsági környezetében jelentős változások következtek be: a katonai biztonság felértékelődött, valamint az európai országok stratégiáiban előtérbe került a kollektív védelem és az Oroszország jelentette katonai fenyegetés. A Trump-adminisztráció fellépésével az európaiak részéről megrendült az amerikai biztonsági garanciába vetett hit, továbbá a Brexit révén Nagy-Britannia és a vezető kontinentális hatalmak között is kétségessé vált a szorosabb védelmi együttműködés. A koronavírus járvány ezenfelül különösen rámutatott az európai ellátási láncok sebezhetőségére.²⁹ A francia-német tandem érzékelve ezen változásokat, különböző multilaterális (PESCO, Európai Intervenciók Kezdeményezés, Keretnemzet Koncepció) és bilaterális kezdeményezések (lásd az FCAS és MGCS programokat) révén egyre inkább arra törekszik, hogy Európa politikailag, katonailag és technológiailag önálló nemzetközi aktorként tudjon fellépni. Macron elnök többször is hangsúlyozta egy európai haderő felállítását, amely bár német oldalon nem talált explicit támogatást, azonban Merkel részéről is elhangzott, hogy az európaiaknak saját kezükbe kell venniük sorsukat.³⁰ A francia-német ambíciót jól kifejezi a 2019 januárjában aláírt Acheni Szerződés, amely célként fogalmazza meg a közös stratégiai kultúra kialakítását, valamint a közös védelmi programokat és az európai védelmi ipari bázis megerősítését.³¹ A spanyol politikai döntéshozók az FCAS-ban való részvételt a gazdasági előnyök mellett szintén az európai stratégiai autonómia szükségességével magyarázzák.³² Az orosz-ukrán háború tovább ösztönzi az európai stratégiai és azon belül is a védelmi ipari autonómia törekvéseket.³³

A nemzetközi politikai tényezők mellett figyelembe kell vennünk a technológiai és katonai tényezőket. Az európai védelmi ipart egyre inkább fenyegeti a technológiai versenyben való lemaradás az amerikai és a feltörekvő (leginkább kínai) versenytársakkal szemben. Az FCAS és MGCS technológiai révén nem csak az európai védelmi, hanem a civil szektor is megőrizheti technológiai fölényét, lévén, hogy az alkalmazott technológiák jelentős része, mint a felhőszolgáltatás, a mesterséges intelligencia, a műholdas összeköttetés vagy a pilótanélküli autonóm légiirányítási rendszer kettős felhasználásúak is egyben.³⁴

A technológiai mellett egyben kiélezett fegyverkezési verseny is zajlik, amelyben kiemelt szerepet kapnak az olyan forradalmi technológiák, mint a kiberképességek, az autonóm fegyverek, a mesterséges intelligencia vagy a hálózati összeköttetés.³⁵ A jelentősebb katonai erővel rendelkező országoknak folya-

²⁷ Tom KINGTON: [After Rheinmetall bid for Oto Melara, Italian government awaits Fincantieri's move](#). [online], 2022. 06. 03. Forrás: [defensenews.com](#) [2022. 06. 09.]

²⁸ Marcin TERLIKOWSKI: Poland. In: [Main Battle Tanks, Europe and the Implications for Italy](#). [online] Edited by Alessandro Marrone – Ester Sabatino, 2020. Forrás: [iai.it](#) [2022. 04. 20.] 93; Jaroslaw ADAMOWSKI: [Poland signs \\$4.75 billion Abrams tank deal as Russia's war speeds procurements](#). [online], 2022. 04. 05. Forrás: [defensenews.com](#) [2022. 06. 09.]

²⁹ PRONK – ZANDEE – STOETMANN i. m. 8-9.; 50.

³⁰ [France's Macron pushes for 'true European army'](#). [online], Forrás: [bbc.com](#) [2022. 06. 12.]; James STAVRIDIS: [Ukraine Crisis Boosts Macron's Call for a European Army](#). [online], 2022. 01. 30. Forrás: [bloomberg.com](#) [2022. 06. 12.]; [Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der Verleihung des Karlspreises am 10. Mai in Aachen 2018](#). [online], Forrás: [bundeskanzler.de](#) [2022. 06. 12.]

³¹ [Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Französischen Republik über die deutsch-französische Zusammenarbeit und Integration](#). [online], Forrás: [bmvi.de](#) [2022. 04. 19.] 4. fejezet, 3. pont

³² Clement CHARPENTREAU: [Spain considers an F-35 order. Is the FCAS threatened?](#) [online], 2021. 11. 07. Forrás: [aerotime.aero](#) [2022. 06. 12.]

³³ Pierre TRAN: [Shaping a Way Ahead for French Defense Industry: The Perspective of the Chairman of GIFAS](#). [online], 2022. 01. 05. [2022. 05. 26.]

³⁴ VOGEL: i. m. 8.

³⁵ Christian MÖLLING: [Die Zukunft der deutschen militärischen Luft- und Raumfahrt. Herausforderungen und Handlungsoptionen](#). Aktuelle Analysen 91, Hanns Seidel Stiftung, 2022. Forrás: [hss](#). [2022. 06. 12.] 24.

matban van valamilyen hatodik generációs vadászgép programja, így az Egyesült Államoknak a Next Generation Air Dominance, Kínának a Huolong vagy Japánnak az F-X programja.³⁶ A fegyverkezési versenyen felül további katonai mozgató tényező az európai haderők integrációjára való törekvés, amely többek között olyan meglévő többnemzeti együttműködésekben ölt testet, mint a Keretnemzet Koncepció, a francia-német dandár, az EU-harccsoportok vagy az Európai Légi Szállítási Parancsnokság.³⁷

A fenti tényezők összességében erős motivációt adnak a francia, német és spanyol félnek, hogy fenntartsák fegyverzeti együttműködéseiket. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy Párizs és Berlin különböző elképzelésekkel rendelkezik a jövőbeli fegyverrendszerek mögött rejlő stratégiai irányokról. Míg a Macron vezette Franciaország a De Gaulle-i ambíciót követve minél kevésbé akar az Európán kívüli (elsősorban amerikai) technológiáktól függeni, addig Németország inkább a transzatlanti függőség és az európai védelmi ipari autonómia közötti optimális egyensúlyra törekszik.³⁸ Ezen ellentétek megmutatkoznak az FCAS körüli vitákban. A német fél hangsúlyozza, hogy az amerikai F-35-ös vadászgépek beszerzése a NATO nukleáris fegyver megosztásában való részvételre szolgál és nem veszélyezteti az FCAS programban való részvételét.³⁹ A francia oldal azonban kritikusan fogadta a német kormány politikáját, annak ellenére, hogy a részes felek 2021 nyarán megegyeztek arról, hogy az FCAS-nak törekednie kell az amerikai repülőgépekkel való interoperabilitásra.⁴⁰

Az FCAS és az MGCS programok aktuális kockázatai

Amennyiben viszont az FCAS és MGCS programokat szubszisztematikus megközelítésben vizsgáljuk, kevésbé optimista képet kapunk. Kétségtelen, hogy az együttműködés jelentős előnyökhöz juttathatja a részes államok védelmi iparát a technológiai transzfer, a know-how és tapasztalatszerzés révén, továbbá felzárkóztathatja az olyan hátrányban lévő, kisebb kapacitással rendelkező védelmi iparokat, mint a spanyol.⁴¹ A két program elvileg „win-win” helyzetet kínál a felek számára, lévén, hogy a német és a spanyol védelmi iparnak nincsen tapasztalata önálló vadászgép fejlesztéssel, a francia védelmi iparnak ugyanakkor szüksége van a német harckocsi gyártókra és a mérnöki tudásra, mivel a Leclerc a világ legdrágább harckocsijaként kevésbé sikeres projektnek bizonyult.⁴²

A technológiai hozzáférést, a munkamegosztást és a szellemi tulajdont érintő viták azonban újra és újra fellángolnak az FCAS programban.⁴³ 2021 elején a tárgyalások elakadtak amiért a Dassault nem akarta megosztani a vadászgép-technológiával kapcsolatos szellemi tulajdoni jogait, az Airbus viszont teljes hozzáférést akart az információkhoz.⁴⁴ Az Airbus Defence and Space vezérigazgatója, Dirk Hoke helytelenítette, hogy a Dassault, mint fővállalkozó teljes irányítást akar.⁴⁵ A vita kapcsán Angela Merkel kancellár hangsúlyozta, hogy a francia vezetés ellenére a feleknek egyenrangú partnereknek kell lennie. A francia vállalatok azonban Spanyolország csatlakozásában az Airbus tárgyalási pozíciójának erősödését látják. Éric Trappier, a Dassault vezérigazgatója szerint a munkarészesedés három ország közötti elosztása azt jelenti, hogy a spanyol és német felet képviselő Airbus kétharmadot, a Dassault csak egyharmadot fog kapni a munkából. Német parlamenti képviselők szerint a nézeteltérés oka, hogy a Rafale vadászgép révén, amely a francia nukleáris elrettentés gerincét adja, a Dassault hozzászólt az önálló fejlesztéshez.

³⁶ Andrea AVERSANO STABILE – Livia BOTTI: The global context. In: [Europe and the Future Combat Air System](#). [online], Edited by Alessandro Marrone and Michele Nones, 2019, Forrás: iai.it [2022. 06. 10.] 16.; Kosuke TAKAHASHI: [Japan to Co-develop Future Fighter F-X With UK](#). [online], 2022. 05. 18. Forrás: thediplomat.com [2022. 06. 10.]

³⁷ PRONK – ZANDEE – STOETMANN i. m. 15.

³⁸ Christian MÖLLING: Germany. In: [Europe and the Future Combat Air System](#). [online], Edited by Alessandro Marrone and Michele Nones, 2019, Forrás: iai.it [2022. 06. 10.] 73.; Jean-Pierre MAULNY: France. In: [Europe and the Future Combat Air System](#). [online], Edited by Alessandro Marrone and Michele Nones, 2019, Forrás: iai.it [2022. 06. 10.] 62.

³⁹ Peter HILFE: [F-35: Tarnkappe für die Bundeswehr](#). [online], 2022. 03. 16. Forrás: dw.com [2022. 06. 12.]

⁴⁰ Pierre TRAN: [French, German and Spanish Air Chiefs Received FCAS Industry Briefings](#). [online], 2021. 06. 21. Forrás: sldinfo.com [2022. 06. 12.]

⁴¹ Vivienne MACHI: [FCAS program could 'transform' Spanish defense sector in a decade](#). [online], 2021. 11. 04. Forrás: defense-news.com [2022. 06. 12.]

⁴² Sebastien Roblin: [Just How Good Is France's Leclerc Tank Anyway?](#) [online], 2020. 04. 25. Forrás: nationalinterest.org [2022. 06. 14.]

⁴³ Pierre TRAN: [Shaping a Way Ahead for French Defense Industry: The Perspective of the Chairman of GIFAS](#). [online], 2022. 01. 05. Forrás: sldinfo.com [2022. 05. 26.]

⁴⁴ Pierre TRAN: [The FCAS "Bras de Fer": A February 2021 Update](#). [online], 2021. 02. 19. Forrás: sldinfo.com [2022. 05. 26.]

⁴⁵ Pierre Tran: [Next Gen Fighter: Franco-German Debates and Perspectives](#). [online], 2021. 03. 21. Forrás: defense.info [2022. 06. 14.] 51.

A Dassault valóban kifogásolta, hogy az Airbust még nem tervezett önállóan vadászgépet, így szerinte indokolatlan, hogy az vezetői szerepre törekszik.⁴⁶ 2021 tavaszára a két vállalatnak és a részes államok képviselőinek végül sikerült megegyeznie a hétből hat pillérre vonatkozó szellemi tulajdonjogokról, amely megnyitotta az utat a demonstrátor létrehozásához vezető fázishoz.⁴⁷ A további előrehaladást azonban 2022 elején megakasztotta, hogy az első pillér, vagyis a vadászgép kapcsán az Airbus és az Dassault ismét nem tudott megegyezni a munkarészesedés elosztásáról, amely lehetetlenné teszi a technológia-demonstrátori fázis elindítását. A viták alapvető problémája, hogy a Dassault szilárdan ragaszkodik vezető szerephez, az Airbus azonban egyenlőségre és technológiai transzferre törekszik. A vállalatvezetők szerint az FCAS program befejezése így el fog húzódní a 2050-es évekre.⁴⁸ A program sorsa körüli bizonytalanságot jól érzékelteti a német védelmi minisztérium 2022. júniusi fegyverzeti jelentése. A dokumentum szerint amennyiben a hadiipari szereplők nem képesek olyan megegyezésre jutni, amely egyenlő mértékben vesz figyelembe a részes felek érdekeit, a további együttműködés kérdésessé válik.⁴⁹

Az FCAS késlekedése dominóhatást indíthat el. A francia vállalati képviselők nem egyszer hangoztatták, hogy alternatívaként képesek önállóan folytatni a programot. A francia vállalat önbizalmát megerősítette, hogy az elmúlt évben megnöttek a Rafale vadászgépek rendelései és így jelentős, közel 1,4 milliárd euró jövedelemre tett szert.⁵⁰ Francia vállalati képviselők szerint az exportsikerekkel megváltozott a Dassault szerepfelfogása, így úgy véli, nincsen már szüksége a Németországgal való együttműködésre.⁵¹ Azt azonban a francia szenátusi képviselők is elismerték, hogy az önálló fejlesztés költségeit nem bírná el a francia gazdaság.⁵² Amennyiben a program elhúzódik és az Oroszország jelentette katonai fenyegetés nem enyhül, a német, spanyol és a többi európai állam számára kézenfekvőbb megoldásnak bizonyulhat, ha az „off the shelf” megoldást választva több F-35-öst vásárolnak, majd a jövőben is az amerikai haditechnikát választják.⁵³ Az FCAS késése egyben az MGCS-t is veszélyezteti, mivel a német parlament korábban csak úgy hagyta jóvá az FCAS finanszírozását, ha az párhuzamosan halad MGCS programmal.⁵⁴

Az MGCS az FCAS-hoz hasonló problémákkal szembesül. A különböző technikai megoldásokkal (például mint az ágyúcső és a torony), ipari sztenderdekkel kapcsolatos viták miatt itt is akár 10 éves késéssel lehet számolni.⁵⁵ Német politikusok körében egyre gyengül a program támogatottsága, mivel úgy vélik, hogy német pénzből finanszíroznak francia érdekeket.⁵⁶ Az MGCS körüli bizonytalanságot a Rheinmetall is kihasználja azzal, hogy újonnan bemutatta a KF51 Panther típusú harckocsiját, amely bár az MGCS technológiai komplexitását egyelőre nem éri utol, azonban alkalmas lehet a Leopard 2-esek leváltására.⁵⁷ A német vállalat már korábban is megpróbálta átvenni a vezetést, amikor megkísérelte megvásárolni a KNDS 50 százalékát, e lépés viszont a német parlament ellenállása miatt megghiúsult.⁵⁸ Úgy tűnik, ahogy az FCAS esetében a francia védelmi ipar, úgy az MGCS esetében a német védelmi ipar érzi úgy, hogy önállóan is képes a fegyverzetprogram megvalósítására.⁵⁹

⁴⁶ Klaus REMME – Andreas NOLL: [Das zähe Ringen um Europas neue Kampfflugzeuge](#). [online], 2021. 04. 23. Forrás: deutschlandfunk.de [2022. 06. 13.]; Pierre Tran: [Next Gen Fighter: Franco-German Debates and Perspectives](#). i. m.

⁴⁷ Vivienne MACHI: [New trinational deal paves way for FCAS demonstrator program](#). [online], 2021. 05. 17. Forrás: defensenews.com [2022. 06. 13.]; Peggy HOLLINGER: [French defence victory could mean a defeat for European co-operation](#). [online], 2022. 01. 12. Forrás: ft.com [2022. 06. 15.]

⁴⁸ Pierre TRAN: [The Lost Decade for Europe's Next Generation Fighter?](#) [online], 2022. 06. 10. Forrás: sldinfo.com [2022. 06. 13.]

⁴⁹ [15. Bericht des Bundesministeriums der Verteidigung zu Rüstungsangelegenheiten Teil 1](#). [online], 2022. június, Forrás: [bmvg.de](#) [2022. 07. 04.] 116

⁵⁰ Pierre TRAN: [Dassault, Exports and the Next Generation Fighter Aircraft](#). [online], 2022. 03. 07. Forrás: sldinfo.com [2022. 06. 13.]

⁵¹ HOLLINGER: i. m.

⁵² Andreas NOLL: [FCAS: Nervenkrieg um europäischen Kampffjet](#). [online], 2021. 04. 25. Forrás: dw.com [2022. 04. 20.]

⁵³ [Dassault Chief Highlights European Sixth Generation Fighter Could Come 25 Years Behind U.S. and China](#). [online], 2022. 06. 10. Forrás: [militarywatchmagazine.com](#) [2022. 06. 13.]

⁵⁴ [Rüstungsprojekte nehmen erste parlamentarische Hürde – Auflagen für FCAS](#). [online], 2021. 06. 23. Forrás: [augengeradeaus.de](#) [2022. 06. 13.]

⁵⁵ Gerhard HEGMANN: [Gefechtsbereit in 24 Jahren? Europas Super-Panzer droht eine absurde Verspätung](#). [online], 2022. 06. 16. Forrás: [welt.de](#) [2022. 06. 16.]; Gernot KRAMPER: [Leopard 3 – der deutsch-französische Kanonenstreit beim neuen Kampfpfpanzer](#). [online], 2021. 06. 27. Forrás: [stern.de](#) [2022. 05. 26.]

⁵⁶ [Lessons from Ukraine could help shape Europe's new tank – if there is one](#). [online], 2022. 06. 16. Forrás: defensenews.com [2022. 06. 16.]

⁵⁷ Sebastian SPRENGER: [Rheinmetall pitches Panther battle tank as heir to the Leopard](#). [online], 2022. 06. 13. Forrás: defensenews.com [2022. 06. 13.]

⁵⁸ Le Gleut – Conway-Mouret: i. m. 38.

⁵⁹ UZULIS: i. m.

A fent felvázolt NGF és a francia-német harcokosi körüli ellentétekben tisztán kirajzolódik a relatív haszonszerzés logikája. Antonio Calcara, a LUISS Guido Carli egyetem kutatója felhívta rá a figyelmet, hogy a fegyverzeti együttműködésekben a hadiipari vállalatok a relatív haszon maximalizálásra törekszenek, vagyis a nyereségeik mellett azt is figyelembe veszik, hogy a technológiatranszfer hogyan erősítheti meg a riválisok piaci pozícióját. Ez különösen akkor igaz, ha a részes felek technológiailag és ipari képességekben paritásban vannak. Az az együttműködés, amely esetében a partner relatív haszna nagyobb lesz, előnytelen lesz az adott fél számára. Ezen elméletből kiindulva Calcara szerint az Eurofighter fejlesztéséből azért szállt ki a francia Dassault, mert nem akarta, hogy a technológiatranszfer lévén megerősödjön a brit BAE Systems. Ugyanígy korábban a Tornado fejlesztése során a Dassault és a Snecma attól tartott, hogy a British Aircraft Corporation és Rolls Royce vállalatokkal való együttműködés veszélybe sodorja piaci vezetőpozíciójukat, ezért kiléptek a programból. Ellenben az olasz légiiparnak, amelynek korábban nem volt tapasztalata modern vadászgépek fejlesztésében, érdeke volt a csatlakozás, mivel jelentős technológiai importban részesedhetett.⁶⁰ Fennáll a kockázat, hogy az FCAS és az MGCS programok ugyanezen dinamikából fakadóan fognak elbukni. Könnyen lehet, hogy a Dassault azért nem hajlandó az Airbus vállalattal több technológiát és munkarészesedést megosztani a vadászgép-pillérben, mert szerinte így partnere hosszú távú riválisa lehet. Ugyanígy a Rheinmetall sem érdekelt abban, hogy a KNDS legyen a vezető európai harcokosi gyártó. A Rheinmetall piaci helyzete szintén megerősödött a Lynx lövészpáncélos sikerei, illetve az orosz-ukrán háború kapcsán megnövekedett rendelései miatt.⁶¹ Egyedül a spanyol vállalatok érzik úgy, hogy csak nyerhetnek az együttműködéssel, mivel a francia és német óriásokkal szemben hátrányban vannak.

Összességében úgy tűnik, hogy a nagy hadiipari vállalatok, amelyek komoly tapasztalattal rendelkeznek önálló gyártásban, vonakodnak kockáztatni meglévő piaci előnyüket. Ezen akadályok leküzdéséhez a politikai döntéshozók erőteljes beavatkozására van szükség, akikre azonban hadiipari szereplők is befolyást gyakorolnak. Különösen igaz ez Franciaországra, ahol az állami beszerzési ügynökség és a vállalati vezetők között szoros személyi kapcsolatok állnak fenn, így a hadiipari szereplők döntően befolyásolni képesek a francia politikai döntéseket. Szemléletes példa, hogy a Tornado projekt esetében a DMA (a DGA elődszervezete) és a hadiipari képviselők együttesen győzték meg Giscard d'Estaing elnököt, hogy Franciaország lépjen ki a projektből és helyette a Rafale 2000-et fejlesszék ki. Hasonlóképpen az Eurofighter-tárgyalások folyamán a DGA vezette francia részről a tárgyalásokat, amely a francia légiipari érdekeket szolgálva szándékosan teljesíthetetlen feltételeket kínált a brit partnernek, így Franciaország ebben a projektben sem vett részt.⁶²

Értékelés

A fentiekben láthattuk, hogy az FCAS és MGCS programokat bár motiválják a rendszerszintű tényezők, azonban a hadiipari érdekek széthúzása miatt kudarccal végződhetnek. A nemzetközi kapcsolatok liberális iskolájának egyik fő képviselője, Andrew Moravcsik felhívta rá a figyelmet, hogy a fegyverzeti együttműködések bár a politikai döntéshozók mozdítják előre, azonban a programok előrehaladtával a felszínre kerülnek a hadiipari szereplők érdekei, amelyek összeegyeztethetősége döntően meghatározza az együttműködések kimenetelét.⁶³ Ezzel szemben a realista iskola egyes képviselői úgy érvelnek, hogy mivel az államok biztonságuk maximalizálására törekednek, az együttműködésekkel hatékonyabban növelhetik katonai-technológiai képességeiket, így az együttműködési kényszer felülmúlhatja az államon belüli érdekcsoportok érdekeit.⁶⁴ A jövőben el fog dőlni, vajon a stratégiai-politikai szempontok vagy a hadiipari érdekek fognak győzedelmeskedni.

⁶⁰ Antonio CALCARA: [Cooperation and conflict in the European defence-industrial field: the role of relative gains](#). Defence Studies, 18:4, 474-497. DOI: 10.1080/14702436.2018.1487766 482-486.

⁶¹ Frank-Thomas WENZEL: [Neuer Kampfpanzer vorgestellt: Rheinmetall baut jetzt auch den Panther](#). [online], 2022. 06. 13. Forrás: rnd.de [2022. 06. 16.]

⁶² Marc R. DEVORE – Moritz WEISS: [Who's in the cockpit? The political economy of collaborative aircraft decisions](#). [online], Review of International Political Economy, 21:2, 497-533. DOI: 10.1080/09692290.2013.787947 517., 521.

⁶³ Andrew MORAVCSIK: [Armament Among Allies: European Weapons Collaboration, 1975-1985](#). In: Double-Edged Diplomacy. International Bargaining and Domestic Politics. Edited by Peter B. Evans – Harold K. Jacobson – Robert D. Putnam, University of California Press, 1993. 129-136., 155.

⁶⁴ Marc DEVORE – Nora Kristine STAI: [When Collaboration Works: High Politics and Realism's Renaissance in Arms Collaboration Studies](#). [online], European Review of International Studies, Vol. 6. No. 2, Special Issue (2019), 18-42. [2022. 05. 31.] 24., 30.

Ha értékelni kívánjuk az FCAS és MGCS programokat, érdemes a SWOT analízis szempontjait követni (ennek összefoglalását lásd a 2. ábrán). A fegyverzeti programok legfontosabb erősségének mondható, hogy a francia, német és spanyol fél azonos következtetéseket vont le a megváltozott stratégiai helyzetből, így politikai támogatást biztosítanak. A francia-német együttműködés szintén szilárd alapot ad. Bízató jel, hogy a német védelmi költségvetés jelentős emelését jóváhagyta a német parlament, amely egyben a német hadiipar támogatását is jelenti. Olaf Scholz kancellár emellett prioritásként határozta meg a jövő harci rendszereket.⁶⁵ Franciaország és Spanyolország szintén a védelmi költségvetés emelését tűzte ki célul.⁶⁶ Nem szabad elfelejteni, hogy a francia-német védelmi ipari együttműködés hosszú múltra tekint vissza, amelyek olyan sikeres programokat valósítottak meg, mint Transall C-160-as szállító repülőgép, a MILAN és a HOT páncéltörő rakéták, az Alpha Jet könnyű vadászgép, a Tiger többcélú harci helikopter, az NH 90 szállító helikopter. A Bundestag 2018-as összegzése szerint a 34 közös programból (nem számítva a jövőbeli projekteket) csak 9 járt kudarccal.⁶⁷ További erősségük, hogy kellő tapasztalattal rendelkező, alapvetően sikeres hadiipari vállalatok vesznek benne részt, és mindegyikük saját szakértelmével járulhat hozzá.

Az FCAS és az MGCS program azonban számos gyengeséggel küzd. Politikai szinten alapvető probléma, hogy a francia és német fél eltérően ítéli meg a transzatlanti kapcsolatokat, valamint Franciaország nagyhatalmi ambícióiból fakadóan vezető szerepre törekszik és hajlik a különútaságra, míg Németország a minél szélesebb multilaterális együttműködések preferálja. Politikai döntéshozataluk szintén élesen különbözik egymástól: a jelentősebb fegyverzeti programok egyes pénzügyi fázisaihoz német oldalon a parlament jóváhagyása szükséges, amely késlekedésekhez vezethet, míg Franciaországban a fegyverzeti kérdésekről az elnök és szűk tanácsadó köre dönt, amely hirtelen és gyors döntéseket eredményez.⁶⁸ A fegyverexport-politikájuk szintén markánsan különböző: míg Németországban a fegyverexport továbbra is erősen átpolitizált, szigorúan szabályozott, addig Franciaországban a nemzeti érdekvédelem és a gazdasági prosperitás fő eszközeként tekintenek rá.⁶⁹ Hadiipari oldalon alapvető gyengeség, hogy a francia és német vállalatok nem fejlesztettek közösen se vadászgépet, sem harckocsit, főleg nem ilyen komplex technológiai összetettséggel, mint az új generációs rendszerek. A programban résztvevő vállalatoknak nincsen tapasztalata még olyan ötödik generációs vadászgépek gyártásában sem, mint az F-35-ös, az NGF-nek márpedig egy generációval fejlettebbnek kellene lennie.⁷⁰ A korábbi francia-német közös harckocsi⁷¹ és vadászgép együttműködések sorra elbuktak, pont a hadiipari érdekek, a fegyverexport-politikák, az eltérő műveleti követelmények, illetve politikai szempontok miatt.⁷² A francia vállalatok inkább az önállóság, a németek pedig más partnerekkel való együttműködés mellett döntöttek. A közös programok hiánya miatt kölcsönös bizalmatlanság jellemzi a vállalatokat. Ezenfelül a szellemi tulajdonjogi és munkarészesedési viták miatt az FCAS és az MGCS időbeli csúszása és a költségek emelkedése már most borítékolható. A korábbi 34 francia-német programból is 25 a vártnál magasabb költségekkel és késéssel járt.⁷³

Ugyanakkor az FCAS és az MGCS programokban óriási lehetőségek rejlenek. Politikai téren megvalósulásuk erőteljes lendületet adna nem csak a francia-német együttműködésnek, hanem az európai stratégiai autonómiának is, hozzájárulna a közös stratégiai kultúra kialakításához, egyben szimbolikusan vég-

⁶⁵ Pierre TRAN: [Macron's Strasbourg Speech: Shaping a Way Ahead for Europe in the Face of the War in Ukraine](#). [online], 2022. 05. 21. Forrás: [sldinfo.com](#) [2022. 06. 15.]

⁶⁶ [Macron calls for French budget defence boost in 'war economy'](#). [online], 2022. 06. 13. Forrás: [france24.com](#) [2022. 06. 15.]; Fernando HELLER: [Spain to boost military spending in response to Russian threat](#). [online], 2022. 05. 31. Forrás: [euractiv.com](#) [2022. 06. 15.]

⁶⁷ [Die deutsch-französische Rüstungskooperation](#). [online], 2018. Forrás: [bundestag.de](#) [2022. 04. 19.] 7-32.

⁶⁸ Jean-Pierre MAULNY – Christian MÖLLING: [Consent, Dissent, Misunderstandings. The Problem Landscape of Franco-German Defense Industrial Cooperation](#). Institut de Relations Internationales et Stratégiques, Research Paper, January 2020. [2022. 05. 22.] 8-9.

⁶⁹ Lucie BÉRAUD-SUDREAU: [Building Franco-German Consensus on Arms Exports](#). [online], *Survival*, 61:4, 79-98. DOI: 10.1080/00396338.2019.1637124 [2022. 06. 15.] 85-86.

⁷⁰ VOGEL: i. m. 5.

⁷¹ Lásd az 1963-ban elbukott sztenderd harckocsit, majd az 1983-ban elbukott Kampfpfanzter 90-est. Lásd: [Die deutsch-französische Rüstungskooperation](#). i. m. 8., 12.

⁷² MORAVCSIK: i. m. 138., 146. 148., 151.

⁷³ Detlef PUHL: [Deutsch-Französische Rüstungszusammenarbeit? Ein Ding der Unmöglichkeit?](#) [online], *Notes de l'Ifri Visions franco-allemandes* 31, Studientkomitee für deutsch-französische Beziehungen (Cerfa), 2020 November, Forrás: [ifri.org](#) [2022. 06. 15.] 9.

rehajtaná az Aacheni Szerződés célkitűzéseit. Katonai téren a francia-német-spanyol fél képes lenne alternatívát kínálni az amerikai haditechnikával szemben. A „rendszerek rendszere” koncepció elősegítené az európai haderők interoperabilitását, a meglévő többnemzeti formációk együttműködését (Eurocorps, francia-német dandár) és olyan további nagyobb formációk létrehozását, mint amelyekre Németország is törekszik a Keretnemzet Koncepció keretében.⁷⁴ Technológiai komplexitásuknak és hálózatalapú struktúrájuknak köszönhetően idővel a kisebb hadiipari kapacitással rendelkező államok, mint például Magyarország is becsatlakozhatnának gyártásukba és későbbi működtetésükbe. Olasz részről felmerült az FCAS és a rivális Tempest egyesülése is, azonban Franciaország álláspontja miatt erre kevés esély nyílik egyelőre.⁷⁵ Amennyiben a szárazföldi harci rendszer megvalósul, a francia-német KNDS vezető európai gyártó lehet a szárazföldi eszközök terén, amely egyben jelentős lépés lenne az európai védelmi ipari konszolidációban. Jelentős lökést adna továbbá a programoknak, ha a Stratégiai Iránytű célkitűzéseivel összhangban az Európai Unió védelmi kezdeményezései, mint a PESCO és az Európai Védelmi Alap is támogatnák.⁷⁶ Lévén, hogy az FCAS-ban három uniós tagállam vesz részt, már támogatható lenne az Európai Védelmi Alapból. Politikai okokból viszont egyelőre kétséges, hogy az EU finanszírozna-e komplex harci rendszereket, bár az orosz-ukrán háború e téren is változást hozhat.⁷⁷ A PESCO-programok eredményei, mint például az Eurodrone, a „gyalogsági harcjármű/kételtű partraszálló jármű/könnyű páncélos jármű” vagy az „integrált pilótánélküli szárazföldi rendszer” integrálhatók később a harci rendszerekbe.⁷⁸

Jelenleg a fő kérdés, hogy a francia-német együttműködés megtörik-e az FCAS esetében. Amennyiben az FCAS kudarccal végződik, úgy nem csak az MGCS jövője válik kérdésessé, hanem a francia-német együttműködés hitelessége is. Egy esetleges kudarc egyben nyilvánvalóvá tenné, hogy a francia-német tandem nem alkalmas a Brexit utáni Európa vezetésére a biztonság és védelem terén, az Egyesült Államokra való ráutaltság továbbra is elkerülhetetlen lesz, így viszont az európai stratégiai autonómiával kapcsolatos elképzelések is átértékelődnének, és fennmaradna az európai védelmi ipari fragmentáció.

A kétségek ellenére nem szabad elfelejteni, hogy az európai haderőknek mindenképpen szüksége van új generációs harci rendszerekre, a jelenleg hadrendben álló fegyverrendszerek leváltása előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz. Az FCAS és az MGCS komplex harci rendszerek, egyes technológiáik, mint a felhőrendszer vagy a drónok felhasználhatók más harci rendszerekben. Ebből fakadóan valószínűsíthető, hogy a programok valamilyen formában megvalósulnak a jövőben. A francia-német együttműködés bukása esetén elképzelhető, hogy a Tornado mintájára Németország csatlakozik a brit-olasz-svéd Tempest programba,⁷⁹ a Rheinmetall pedig olasz, brit és más partnerekkel folytatná a harckocsi programot, így tehát a bizonyos fokú európai technológiai, katonai autonómia továbbra is elérhető lesz. Franciaország elszigetelődése esetén viszont kérdéses, hogy a nemzeti stratégiai autonómiával kapcsolatos elképzeléseit mennyire tudja fenntartani.

⁷⁴ A Keretnemzet Koncepció keretében Hollandia, Románia, Csehország és Litvánia már alárendelte egy-egy dandárját a német hadosztályoknak. Németország célja, hogy létrehozzon három többnemzeti páncélos hadosztályt. Magyarország szintén részt vesz a Keretnemzet Koncepcióban, a jövőben nem kizárt, hogy a Magyar Honvédség majdani nehéz dandárja is integrálódni fog a Bundeswehr vezette nagyobb formációkba.

⁷⁵ FCAS, Tempest fighter jet programmes will merge -Italy's air force chief. [online], 2021. 11. 23. Forrás: reuters.com [2022. 06. 16.]

⁷⁶ A Strategic Compass for Security and Defence. [online], Forrás: eeas.europa.eu [2022. 05. 27.] 45.

⁷⁷ Alessandro MARRONE – Paola SARTORI: Europe, FCAS and Italy's strategic choice. In: Europe and the Future Combat Air System. [online], Edited by Alessandro Marrone and Michele Nones, 2019, Forrás: iai.it [2022. 06. 10.] 102.

⁷⁸ Ester SABATINO – Eugenio PO: Western threat assessment and army's heavy component. In: Main Battle Tanks, Europe and the Implications for Italy. [online] Edited by Alessandro Marrone – Ester Sabatino, 2020. Forrás: iai.it [2022. 04. 20.] 14.

⁷⁹ MÖLLING: Die Zukunft der deutschen militärischen Luft- und Raumfahrt. Herausforderungen und Handlungsoptionen. i. m.16.

<p style="text-align: center;">ERŐSSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> • francia, német, spanyol politikai támogatás • közös biztonságpercepció • emelkedő védelmi költségvetések • francia-német védelmi ipari együttműködés korábbi sikerei • tapasztalt vállalatok, méltányos munkaelosztás a pillérek nagyrészében 	<p style="text-align: center;">GYENGESÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> • eltérő külpolitikai orientációk, döntéshozatali mechanizmusok, fegyverexportpolitikák • egymással versengő hadiipari vállalatok • korábbi közös vadászgép és harckocsi programok hiánya • technológiai hátrány a hatodik generációs vadászgépek fejlesztésében • időbeli csúszás, költségek emelkedése
<p style="text-align: center;">LEHETŐSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> • a francia-német együttműködés és az európai védelmi integráció elmélyítése • európai stratégiai autonómia megerősödése (technológiai-katonai téren) • európai haderők integrációjának, együttműködésének elősegítése • európai védelmi ipari konszolidáció • további európai országok csatlakozása • az FCAS egyesülése a Tempesttel • összekapcsolásuk az EU védelmi kezdeményezéseivel 	<p style="text-align: center;">VESZÉLYEK</p> <ul style="list-style-type: none"> • francia-német együttműködés hitelvesztése • európai stratégiai autonómia hitelvesztése • erősebb függőség az Egyesült Államoktól • európai védelmi ipari fragmentáció fennmaradása

2. ábra: Az FCAS és az MGCS programok SWOT analízise. Szerkesztette a szerző.

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2022/11

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Szerkesztés és tördelés:
Csiki Varga Tamás, Tóth Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Speck Gyula, 2022